

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NÔNG THỊ THIÊM

**THƠ VIẾT BẰNG TIẾNG TÀY
CỦA DƯƠNG KHÂU LUÔNG**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ
VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NÔNG THỊ THIÊM

**THƠ VIẾT BẰNG TIẾNG TÀY
CỦA DƯƠNG KHÂU LUÔNG**

Ngành: Văn học Việt Nam

Mã ngành: 8.22.01.21

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ
VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS Dương Thu Hằng

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài luận văn khoa học: “*Thơ viết bằng tiếng Tày của Dương Khâu Luông*” dưới sự hướng dẫn của PGS.TS Dương Thu Hằng là kết quả nghiên cứu của cá nhân tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa được công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2020

Tác giả luận văn

Nông Thị Thiêm

LỜI CẢM ƠN

Với lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc nhất tôi xin chân thành cảm ơn PGS.TS Dương Thu Hằng, người đã tận tình hướng dẫn, dìu dắt, giúp đỡ tôi với những chỉ dẫn khoa học quý báu trong suốt quá trình triển khai, nghiên cứu và hoàn thành luận văn “*Thơ viết bằng tiếng Tày của Dương Khâu Luông*”.

Tôi xin chân thành cảm ơn khoa Ngữ văn, Khoa Sau đại học Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, nhà thơ Dương Khâu Luông đã tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tôi trong thời gian thực hiện luận văn.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2020

Tác giả luận văn

Nông Thị Thiềm

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề nghiên cứu.....	2
3. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu	7
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	8
5. Phương pháp nghiên cứu	8
6. Đóng góp của luận văn	9
7. Bố cục của luận văn.....	9
NỘI DUNG	10
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ NGÔN NGỮ TÀY, THƠ VIẾT BẰNG TIẾNG TÀY VÀ NHÀ THƠ DƯƠNG KHÂU LUÔNG	10
1.1. Khái quát về ngôn ngữ Tày	10
1.2. Khái quát về thơ viết bằng tiếng Tày	14
1.3. Dương Khâu Luông - Nhà thơ Tày Bắc Kạn	17
1.3.1. Tiểu sử	17
1.3.2. Sự nghiệp sáng tác	18
Tiểu kết chương 1	20
Chương 2: NHỮNG MẠCH NGUỒN CẢM HỨNG MANG ĐẬM BẢN SẮC VĂN HÓA TÀY	22
2.1. Cảm hứng yêu mến, tự hào về thiên nhiên, danh lam thắng cảnh của quê hương	22
2.1.1. Thiên nhiên mang đậm dấu ấn vùng miền	22

2.1.2. Thiên nhiên gắn bó với cuộc sống của người Tày	32
2.2. Cảm hứng trân trọng tâm hồn, tình cảm của người Tày	35
2.2.1. Con người thủy chung nhiều khát vọng đẹp trong tình yêu.....	35
2.2.2. Con người trọng tình nghĩa.....	39
2.2.3. Con người thẳng thắn, nhiều suy tư trước những vấn đề thời sự của xã hội hiện đại.....	44
2.3. Cảm hứng trân trọng, tự hào về các giá trị văn hóa truyền thống của người Tày.....	49
2.3.1. Tự hào về tiếng Tày.....	49
2.3.2. Tự hào về quê hương, làng bản	53
2.3.3. Tự hào về các phong tục tập quán.....	56
Tiểu kết chương 2	60
Chương 3: NHỮNG PHƯƠNG DIỆN NGHỆ THUẬT THỂ HIỆN	
BẢN SẮC VĂN HÓA TÀY	61
3.1. Ngôn ngữ	61
3.1.1. Sử dụng từ ngữ mộc mạc, giản dị.....	61
3.1.2. Cách diễn đạt ngắn gọn, cụ thể.....	65
3.2. Hình ảnh và thể thơ.....	69
3.2.1. Hình ảnh thơ giản dị, gần gũi với người Tày	69
3.2.2. Thể thơ mang dấu ấn văn hóa dân gian Tày.....	72
3.3. Giọng điệu	76
3.3.1. Giọng điệu thẳng thắn, rõ ràng	76
3.3.2. Giọng điệu chiêm nghiệm, triết lí.....	79
Tiểu kết chương 3	83
KẾT LUẬN.....	84
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	86
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU¹

1. Lí do chọn đề tài

Thơ ca các dân tộc thiểu số là một bộ phận không thể tách rời của nền văn học Việt Nam, góp phần làm nên sự phong phú, đa dạng, giàu bản sắc của nền văn học nước nhà. Hòa chung vào dòng chảy của thơ ca dân tộc thiểu số có nguồn mạch không ngừng nghỉ của thơ ca dân tộc Tày - một “*dòng riêng giữa nguồn chung*”. Cùng với sự vận động của thời gian, thơ dân tộc Tày càng ngày càng sung sức, phát triển cả về lực lượng sáng tác, số lượng và chất lượng tác phẩm, hình thành nên những phong cách và giọng điệu nghệ thuật độc đáo. Ở nhiều địa phương, đặc biệt là khu vực miền núi phía Bắc, các nhà thơ dân tộc Tày vẫn đang hòa nhịp cùng cuộc sống, say sưa tìm nguồn cảm hứng sáng tác. Trong nhịp sống hiện đại hôm nay, “vườn thơ” dân tộc Tày vẫn tiếp tục “đâm chồi nảy lộc”, “đơm hoa kết trái” làm nên những hương sắc mới, diện mạo mới.

Tiếp nối các nhà thơ dân tộc Tày đã “thành danh” trong nền thơ hiện đại Việt Nam như: Nông Quốc Chấn, Nông Minh Châu, Nông Viết Toại, Triều Ân, Ma Trường Nguyên và gần đây là Y Phương, Dương Thuấn. Còn có sự góp mặt của các nhà thơ trẻ mới xuất hiện như: Đinh Thị Mai Lan, Hoàng Chiến Thắng, Dương Khâu Luông. Tuy số lượng tác phẩm chưa nhiều nhưng những cây bút mới này cũng đã đạt được một số thành công ban đầu, góp phần làm nên sự tươi mới và phong phú cho diện mạo của thơ Tày thời kì hiện đại.

Là nhà thơ dân tộc Tày thuộc thế hệ thứ ba, trong hành trình gần 20 năm sáng tác (từ năm 2003 đến nay), Dương Khâu Luông đã từng bước khẳng định được vị trí của mình ở lĩnh vực thơ Tày nói riêng và trong nền văn học địa phương Bắc Kạn nói chung. Trong số các tập thơ đã xuất bản của ông có những tập đạt giải thưởng cao của Hội Văn học nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam. Thơ Dương Khâu Luông đã góp phần làm phong phú thêm đời sống tinh thần của người dân quê hương, góp phần lưu giữ những giá trị văn hóa truyền

¹ Luận văn là sản phẩm của đề tài Nhà nước mã số: ĐTLXH-01/18

thống của đồng bào Tày Bắc Kạn, thúc đẩy sự phát triển của văn học địa phương Bắc Kạn - một vùng quê giàu truyền thống văn hóa và cách mạng.

Trong những năm gần đây, tình hình nghiên cứu về thơ ca các dân tộc thiểu số ngày càng phát triển. Thơ Dương Khâu Luông cũng là một đề tài đang được khai thác, soi chiếu dưới nhiều góc độ khác nhau. Tuy nhiên, việc tìm hiểu giá trị thơ viết bằng tiếng Tày của Dương Khâu Luông đã được bàn đến nhưng chưa có một công trình nào nghiên cứu cụ thể, có hệ thống. Việc tìm hiểu, phân tích, hệ thống các giá trị trong thơ viết bằng tiếng Tày của Dương Khâu Luông là vấn đề cần thiết. Điều này sẽ góp phần khẳng định những đóng góp của Dương Khâu Luông cho văn học địa phương nói riêng và cho văn học dân tộc thiểu số nói chung. Đồng thời giúp cho người đọc hiểu biết thêm về đời sống văn hóa tinh thần của đồng bào các dân tộc thiểu số vùng cao nói chung và dân tộc Tày nói riêng trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam.

Xuất phát từ thực tế đó, chúng tôi đã lựa chọn nghiên cứu đề tài “*Thơ viết bằng tiếng Tày của Dương Khâu Luông*” với hi vọng giới thiệu cho đông đảo bạn đọc biết thơ Tày của Dương Khâu Luông, góp phần giữ gìn và phát huy những giá trị của văn học dân tộc thiểu số. Đồng thời luận văn có thể trở thành một tư liệu tham khảo hữu ích phục vụ cho việc học tập, giảng dạy phần văn học địa phương của tỉnh Bắc Kạn thêm phong phú và thiết thực.

2. Lịch sử vấn đề nghiên cứu

2.1. Những nghiên cứu về thơ Dương Khâu Luông

Theo khảo sát của chúng tôi, cho tới thời điểm hiện tại mới chỉ có trên 10 bài viết nghiên cứu trực tiếp về tác giả Dương Khâu Luông, cùng một số công trình nghiên cứu chung về văn học dân tộc thiểu số trong đó có nhắc tới như là một đại diện cho thơ dân tộc thiểu số ở thể hệ thứ ba của bộ phận văn học đặc biệt này.

Trong hành trình sáng tác gần 20 năm của mình, nhà thơ Dương Khâu Luông đã đạt được những thành tựu đáng ghi nhận. Các sáng tác của Dương

Khâu Luông dù chưa được giới thiệu nhiều đến bạn đọc song các tác phẩm của ông cũng nhận được sự quan tâm của một số nhà nghiên cứu phê bình trong nước. Bước đầu các bài viết đã có sự đi sâu vào khám phá nội dung, khai thác vẻ đẹp hình thức nghệ thuật trong các tác phẩm thơ của ông.

Trong một lần tham dự trại sáng tác của Hội Liên hiệp các Dân tộc thiểu số Việt Nam năm 2001, nhà thơ Lò Ngân Sủn đã nhận xét về thơ của Dương Khâu Luông: “*Nhìn chung đang ở dạng khao khát, như hoa chóng nở, như mưa khế rơi, như lửa mới bén, như máng nước ngày đêm nhỏ nhẹ chảy vào chum vại nhà sàn...*” tuy nhiên tiếng thơ còn “*thiếu sức nặng, sức bật*” (*Vài nét về thơ Bắc Kạn qua trại sáng tác năm 2001*) [48, tr.17]. Đây là một nhận xét có tính khách quan và chứa nhiều khích lệ với nhà thơ Dương Khâu Luông, ở thời kì đầu khi mới bắt đầu sáng tác, thể hiện sự quan tâm của nhà thơ đến tài năng thơ trẻ như Dương Khâu Luông.

Trong cuốn *Nhà văn các Dân tộc thiểu số Việt Nam - Đời và văn* (2003), Hoàng Quảng Uyên cũng đã nhận xét: “*Đọc thơ Dương Khâu Luông ta cảm được vị ngọt của niềm vui trong khóe mắt, vị đắng của nước mắt ở đầu môi. Đó là kết quả của sự quan sát, chắt lọc, chiêm nghiệm và cao cả hơn là sự hòa đồng của một tấm lòng trong vạn tấm lòng. Đây là mặt mạnh trong thơ của Dương Khâu Luông. Nói ít gọi nhiều*” [66, tr.435]. Nhận xét này chỉ ra “mặt mạnh” trong sáng tác của Dương Khâu Luông, khích lệ nhà thơ tiếp tục phát huy những ưu điểm để sáng tác.

Một bài viết khác của tác giả Tạ Văn Sỹ là *Dương Khâu Luông - tiếng thơ trong tre* cũng đã nhận xét: “*Cảm nhận đầu tiên và rõ nhất khi đọc tập thơ Bất cá ở sông quê của Dương Khâu Luông là gặp một giọng thơ tự nhiên hồn nhiên đến trong tre, trong veo như nước suối đầu nguồn! Có phải từ cái Bản Hòn cheo leo nơi đầu nguồn sông Cầu sông Năng nơi đầu nguồn hồ Ba Bể muôn đời trong xanh vắn vắt của chốn quê nhà đã sinh ra và nuôi dưỡng nên hồn thơ ấy?*” và có những so sánh về hai anh em nhà thơ họ Dương như sau: “*Nếu trong*

thơ của ông anh Dương Thuần nhiều chất trần trụi lý sự bao nhiêu thì trong thơ ông em Dương Khâu Luông lại cứ “vô tư” trong trẻo bấy nhiêu!” [52].

Chúng ta có thể dễ dàng nhận thấy, gần đây các sáng tác của Dương Khâu Luông đã bắt đầu nhận được sự chú ý của các độc giả, đặc biệt là với hai tập thơ “*Bắt cá ở sông quê*”, “*Gọi bò về chuồng*”. Hoàng Chiến Thắng khẳng định: “*Với tập thơ Bắt cá ở sông quê, Dương Khâu Luông đã thật sự ghi dấu ấn trong lòng người đọc bằng những vần thơ giàu xúc cảm mà chân chất đồng rành. Anh đã lựa chọn hướng đi về cội nguồn, về với con người miền núi, với thiên nhiên...*”(*Tư duy miền núi trong thơ Dương Khâu Luông - 2008*) [53].

Bên cạnh đó, thơ Dương Khâu Luông còn trở thành đề tài nghiên cứu trong một số luận văn Thạc sĩ và khóa luận tốt nghiệp Đại học. Tiêu biểu như luận văn Thạc sĩ của Lý Thị Vương với đề tài *Thơ Dương Khâu Luông* (2013). Đây là luận văn đầu tiên nghiên cứu chung, khái quát về thơ Dương Khâu Luông với các nội dung cụ thể như: *Dương Khâu Luông – nhà thơ dân tộc Tày gắn bó với quê hương Bắc Kạn; Cảm hứng chủ đạo và một số đặc điểm nghệ thuật trong thơ Dương Khâu Luông*. Khóa luận tốt nghiệp của Hoàng Thị Huế (Trường Đại học sư phạm – Đại học Thái Nguyên) với đề tài *Bản sắc văn hóa Tày trong thơ Dương Khâu Luông*. Tác giả đã tập trung nghiên cứu những nét đẹp của bản sắc văn hóa Tày trong thơ Dương Khâu Luông từ nội dung đến nghệ thuật. Năm 2018 Vũ Thị Huyền Trang thực hiện luận văn Thạc sĩ với đề tài *Thơ thiếu nhi của Dương Khâu Luông*. Đây là công trình nghiên cứu sâu về mảng thơ thiếu nhi của Dương Khâu Luông góp phần khẳng định những đóng góp của nhà thơ đối với bộ phận thơ ca thiếu nhi dân tộc thiểu số nói chung và thơ ca tỉnh Bắc Kạn nói riêng.

Qua những nhận xét, những bài nghiên cứu đó, người đọc nhận thấy các tác giả dành sự quan tâm đặc biệt đến các sáng tác của Dương Khâu Luông. Những lời động viên, khích lệ, những góp ý chân thành, thẳng thắn sẽ là “động lực”, là định hướng để Dương Khâu Luông có những bước đi vững chắc trong tương lai.